

met Babel
ods van een
Schrift wordt
t inspiratie-

organisch is.
ut verstaan;
dan gemeen-
gen — naar
menschen —
zich in den
en.
is volk min-
en.

die steeds
slag zijn ge-
is van wijs-
e richtingen
n het kwaad

reformeerd
gang van de
rjsbegeerte"

in de weelde

voldaan.
ATERINK.

gang van de
sel en Mo-
eken, die al-
len, de twee
an Ligthart,

t bewerking
chriften van
menwerking
en volksuit-
Ligthart's.
Het Nieuws-
ling was in
eerste editie
elangstelling

deze bun-
ten, toen de
n dag was,
st de studie
biografische
Over Opvoe-
doeling een
der keurig
over ik kon
n bovendien,
er trachten
t, zooals het
preekt.
Moeder" en

onvolprezen
tekort" het
het de vrou-
zonder mooi
leding geeft.

over Racine
perige woor-
te snuffelen
n.

opmerkingen
plaats deze:
n door koo-
gen moesten
roken, want
n, in tegen-
the tragedie,
cho, waarin
che meisjes,
gros' harem,
n weer die
ijn, op haar
e geschree-
was bij de
r dat neemt
zijn en niet
n, die den
L.

ook in zijn
ere arm in
eronderstelt
e eigen per-
dingen, dat
e levensop-
enwichtigen
al zich niet

meekt, dat de
organist van

die in fijnheid daarvoor niet onderdoet, heeft dat niet zulk een natuurlijke grond. En juist daarom ligt in dit stuk materiaal om z'n zielebeeld te leeren kennen, rijker, dan menig uitvoerig ander betoog geven kan.

De vergelijking met Boudier—Bakker dringt zich te eerder op, waar zoo verrassende overeenstemming is tusschen wat zij zegt en wat Ligthart lang te voren, schreef. Ook hij wijst op de levensstaak der moeder, als een grootsche, een heerlijke.

„Er zijn er, die liever concerten aanhooren, dan 't gebabbel hunner kinderen, liever een mooi boek lezen, dan een kinderhart. Er zijn er, die aanstonds moe worden, als haar kind veel te vertellen heeft, maar gansche middagen kunnen luisteren naar de verhalen van vriendinnen. Er zijn er, die de moeder-taak eigenlijk niet voldoende vinden om een vrouwenleven te vullen en niet naast, maar boven de verzorging der kinderen hun meesten en besten tijd geven aan geld verdienen, kunst of wetenschappelijk werk.”

Dezulkten verstaan niets van haar taak, want ze weten niet, „wat haar juist zoo'n stillen, duurzamen, krachtigen invloed geeft, het moederlijke”. „Zich aan de kinderen te geven en blijde toe te laten, dat de kinderen zich aan haar geven,” dat is het wezen van het moederschap. Reeds in de verzorging van den zuigeling legt de echte moeder haar gansche persoonlijkheid, en die invloed blijft, ook als de kinderen grootser worden. „Een moeder in de huiskamer te midden van een kring kinderen van verschillende leeftijd, is een compleet landsbestuur: vereenigde wetgevende en uitvoerende macht”. Moeder op haar plaatsje brengt licht en warmte in de huiskameratmosfeer. „Daarbij groeien de kinderen verstandelijk, maar vooral zedelijk.” En dan preekt ze niet en verbiedt weinig; ze geeft het voorbeeld van welwillendheid en werkzaamheid.

Met warmte bepleit Ligthart de beteekenis van deze plaats in het gezin, zich keurend tegen degenen, die praten willen van eentonigheid, minderwaardigheid, verveling.

„t Mooiste stuk is misschien nog dat, waar hij de verhouding beschrijft van de moeder tot haar half- en heel-volwassen kinderen. Die weten meer dan zij: zijn knap in wis- en natuurkunde, hebben een oordeel over sociale problemen en over de wereldliteratuur — ze zijn moeder in alle opzichten de baas.

Maar zie nu eens, als „die zelfstandigheden” in moeilijkheid komen, in zeer reële moeilijkheid.

„Dan draaien ze om moeder heen, dan zijn ze onrustig, dan verlaten ze die sterk gevoelde zekerheid. Bij moeder schreien ze hun nooden uit, bij haar zoeken ze troost en voorlichting, al hun zelfstandigheid lost op, waar die met een verantwoordelijkheid gepaard gaat, die het onervaren hart niet dragen kan.... In het oordeelen en veroordeelen zijn ze moeder verreweg de moeders, maar als het op leven aankomt.... dan moet moeder er bij komen, de onnabare, en uit den nood helpen.... Ach, wat hebben juist die ouders moeder nog dringend noodig!”

Zoo is de moeder. Haar wezen is wijder. En waar zij zoo is, behoeft zij zich nooit bekommerd te maken over paedagogiek. Zij brengt paedagogiek voort, zoo maar als levensrealiteit stroomt die van haar uit, als de heerlijke vrucht van de juiste vervulling van haar moedertaak.

Ziehier, in deze teekening, het beeld van Ligthart, de fijngevoelige, de voor-alles natuurlijke paedagoog. Wie als man, zoo die dingen weet te zien, zoo de essentie weet te verstaan van de opvoeding van het kind in haar beste, wijl meest intieme

kennen uit de subjectieve tintingen van een min of meer groot aantal enkelingen, maar wél uit de objectiviteit, dat is de knechting en de onderwerping van het individuele aan de samenstemming van het geheel. De groote tijd, waarin Pascal zeide: „Je moi est haïssable”²⁾, kon niet rijk zijn aan dichterlijke ontboezemingen, die men aanduidt met het woord lyriek. Maar juist doordat de armoede aan lyrische poëzie een van de kenmerken is geweest van de grootheid der zeventiende eeuw, doet het alleszins weldadig aan, tusschen de dramatische episoden van Esther de zuivere gevoelspoëzie van de maagdenreien te ontmoeten.

De tweede opmerking, die ik maken wilde, betreft de Proloog, die het stuk inleidt. Deze staat niet in het minste verband met het treurspel en werd gemaakt, nadat het geheele stuk door de meisjes van Saint-Cyr onder de rechtsstreeksche leiding van Racine en Boileau reeds was ingestudeerd, en toen nog iets te doen moest worden gegeven aan een nichtje van Mme de Maintenon, Mme de Caylus, een pas getrouwd jong vrouwtje, dat van verlangen brandde om een werkzaam aandeel te hebben in de opvoedingen, die zulk een succes beloofden te worden. Deze proloog wordt uitgesproken door de allegorisch voorgestelde deugd der vroomheid, la Piété, en is één groote lofspraak op het bewind van Lodewijk XIV. De begeerte om dezen monarch welbehaaglijk te zijn, is er heel duidelijk in, en wij kunnen onzen ironischen glimlach niet onderdrukken bij

²⁾ het eigen ik is verfoeilijk

zijde, moet zijn een opvoeder par droit de naissance.

Wat dan deze geboren paedagoog als de hoofdzakelijk van allen omgang met kinderen is: waarheid. Dat komt telkens uit in z'n werk: „Over Opvoeding”, in de verschillende artikelen van deze bundels; 't is het onderwerp van het tweede stuk, waarop we de aandacht willen vestigen, juist omdat het deze stof behandelt — 't is karaktertrek van den auteur zelf. In den gang van dit artikel, dat eerst beschouwing geeft over de gedragingen van ouderen tegenover de kinderen, daarna over het oordeelen van kinderen over de personen, met wie ze in aanraking komen, eindelijk over de kindervragen en onze antwoorden, komen alle mogelijke verhoudingen aan de orde, die de praktijk der opvoeding kent en in de vele voorbeelden, die het betoog versterken, de pittige, dikwijls verrassende opmerkingen, die daaraan worden vastgeknoopt ligt een schat van paedagogisch materiaal. De auteur levert het afdoend bewijs, dat waarheid in de opvoeding deze drie groote voordeelen heeft: dat de kinderen bij de ouders blijven, dat dezen hen leeren kennen, zooals ze zijn, dat het rijper en milder oordeel van ouderen invloed oefenen zal op het hunne.

In deze drie resultaten is het ideaal getekend, dat Ligthart van de opvoeding zich stelt en in dat ideaal ligt tegelijk de karakteristiek van z'n persoonlijkheid, zooals die door Prof. Casimir in een woord vooraf wordt geschetst. Daarom meende ik deze stukken te mogen aanmerken als de kern van de beide bundels.

Vele van de overige stukken („Zielsontwaken”, „Vertrouwen”, „Een lieflijke naam”, „Volhard”, „Wek godsdienst in het kinderhart”) zijn zeker de lezing waard, bevatten ook veel, dat mooi is uit didactisch oogpunt en paedagogisch bruikbare gegevens verschaft, maar gemist wordt de eenige grondslag, waarop naar ons oordeel alle zedelijke verheffing, ook van 't kind, moet worden gebouwd, de positief christelijke levensbeschouwing. Het goede, eerlijke, ware, liefdevolle, dat Ligthart ter zake van de opvoeding bepleit, is voor hem vrucht van geperfectioneerde menschelekheid, niet de eisch van beginsel. Daarom blijven we, bij alle waardeering voor den rijkdom aan paedagogisch inzicht, bij volle erkenning van de zeldzame gaven van goedmoed en verstand, die Ligthart hebben gesierd, tegenover zijn levens- en wereldbeschouwing gereserveerd.

Wat intusschen niet zegt, dat we de lectuur van deze bundels niet zouden aanbevelen. Ze zijn integendeel de lezing over-waard, niet het minst om de genoemde stukken.

C. T.

Correspondentie. Men gelieve correspondentie, die op de administratie van ons blad betrekking heeft, niet te richten tot mij, maar tot de Uitgevers Oosterbaan & Le Comte te Goes. Wat mij werd gezonden, heb ik doorgestuurd; duplicering is dus onnodig.

C. T.

ZENDING EN EVANGELISATIE.

Het nabije Oosten.

III.

De toegang tot de Mohammedaansche wereld in het Nabije Oosten ligt, gelijk wij in ons tweede artikel hebben uiteengezet, voor het Westen open; en de zending, die de teekenen der tijden verstaat, maakt van de door God gegeven gelegenheid gebruik ook.

Overal gaat dit echter niet.

Le Rhin vit tant de fois disperser les armées³⁾

als wij bedenken, dat dit pralerige vers slaat op den door Condé en Turenne zelf geleiden overtocht bij het Tolhuis van Lobitz, dat bewaakt werd door vijfhonderd Friesche jongens.

De slotverzen van de proloog zijn zeer merkwaardig, omdat ze ons doen zien hoe Racine nu, bekeerd, en met sterk geprononceerde Jansenistische neigingen, dacht over de tooneelkunst, die hij twaalf jaren geleden, met de volheid en de macht van zijn heerlijk genie tot een ongekennde hoogte had opgestooten. Hij spreekt daar de schouwburgbezoekers aan, die zich onder zijn gehoor mochten bevinden:

Et vous, qui vous plaisez aux folles passions
Qu'allument dans vos cœurs les vaines fictions,
Profanes amateurs de spectacles frivoles....⁴⁾

Hij waarschuwt hen heen te gaan vóórdat zij zich vervelen bij den heiligen ernst van de Vroomheid, wier eenige vermaken God, de vrede en de waarheid zijn!

Zooals reeds gezegd is, waren de opvoeringen van Racine's Esther triomfen zoowel voor de lieflijke meisjes, die hare rollen — ook die van Ahasveros, Mordechai en Haman — in de perfectie speelden, zoowel als voor den dichter, die het gehoor in verrukking bracht door het zachte maat-

³⁾ De Rijn zag zijn legers zoo vaak alle kanten heen vlieden.
⁴⁾ En gij, die behagen gheeft in 't dwaze spel der hartstochten,

Dat in uwe harten ontstoken wordt door allerlei ijdel verzaaiel.
Onheilige liefhebbers van leeg vertoon....

Met name Anatolië (Klein-Azië) blijft voor de zending nog hermetisch gesloten.

Toen toch de Jong-Turken uit Europeesch Turkije veelszins moesten wijken, hebben zij in Klein-Azië een rijk gesticht zoo sterk en geweldig, dat de Europeesche mogendheden er ernstig rekening mee moesten houden. De Turk is er door tot een te vreezen macht geworden. Hij is heelemaal niet meer de „zieke man”.

Hij voelt zich.

Het bloedbad, te Smyrna aangericht, zegt reeds zooveel. Maar Prof. Richter geeft er nog een treffend staaltje van.

De Amerikaansche zending vroeg toegang tot Anatolië. En als antwoord werden de drie volgende maatregelen getroffen door de Kemalistische regeering:

Ten eerste kregen alle buitenlanders het bevel zich te laten registreeren; daarmee hielden zij op vreemdelingen te zijn, en vervielen tevens de privileges, die zij als hurgers van een vreemde nationaliteit genoten.

Ten tweede werd er toestemming verleend scholen, zendingsscholen, te bouwen, indien er een voldoende aantal kinderen van die bepaalde nationaliteit gebruik van kon maken; praktisch werd het scholen-bouwen door den eersten maatregel onmogelijk gemaakt; door de registrering waren er geen kinderen meer van die vreemde nationaliteit.

En ten slotte werd aan alle Christenen in het binnenland bericht, dat zij „verlof” hadden het land te verlaten; maar dit „verlof” was gelijkstaande met een bevel; wie niet heenging kon zich op het ergste voorbereiden.

Bloeddorstig en wreed tegen de Christenen zijn de Turken nog steeds.

Dat leert o.m. ook de droeve geschiedenis der Nestorianen. Zij woonden rustig en vredig in de Urmia-vlakte en het daarna grenzend Westelijk bergland. Tot in 1915 deze vlakte mee een deel van het groote strijdtooneel werd. Het Turksche leger rukte er binnen, en wist binnen korten de vruchtbare vlakte in een woestijn te herschoppen. Wel kwamen straks de Russen, en moesten de Turken wijken; maar toen in Rusland de revolutie uitbrak gingen de Russen weer heen, om in 1918 plaats te maken voor de Turken. Wat de Turken in 1915, daarna de Russen en de Koerden nog hadden overig gelaten, werd tot in den wortel vernield. Deze jaren zijn met bloed geschreven; de Syriërs of Nestorianen vochten om hun leven tegen Persen, Koerden en Turken. De uitslag was niet onzeker.

Het overschot der eertijds welvarende bevolking week ten getale van 80.000 naar het Zuiden in wilde vlucht; wat door het zwaard der vijanden niet viel, bezweek in het wilde bergland door honger en koude; en slechts een vierde deel wist het leven te redden. Behalve de vele tienduizenden, in Urmia zelf omgekomen, waren er nog eens 60.000 dooden in het gebergte achtergebleven. Terecht zegt Prof. Richter, dat de ondergang van een der oudste Christelijke kerken iets tragisch heeft.

En nu zwijgen wij maar van de Armeniërs, van wie er honderdduizenden zijn geslacht; ja, geslacht is een niet te sterk woord.

Dat door deze moordpartijen het Christendom in het Nabije Oosten een geweldige knak heeft gekregen, is wel duidelijk. En tevens spreekt het vanzelf, dat er naar gestreefd wordt juist onder de moordenaars het Evangelie te brengen.

Dat dit onder de Turken niet gemakkelijk vallen zal, wezen wij reeds boven aan. Maar er zijn

geluid zijner statige alexandrijnen, en ook voor Mme de Maintenon, die de ziel was geweest van dit schoone dramatische feest.

Maar toch hadden verscheidene personen zich geërgerd aan het wereldsch gedoe, dat toch allerminst op een school, die door zusters gehouden werd, paste. De pastoor van Versailles, Hébert, had pertinent geweigerd er bij tegenwoordig te zijn. Ook de zusters-onderwijzeressen waren alleen op uitdrukkelijk bevel van den koning in de zaal aanwezig, zij zaten tusschen de meisjes in, met neergeslagen oogen, de rozenkrans aftellend onder het prevelen van hare gebeden. Wat deze vrome zielen vooral hinderde, was de invasie van het hof, dat onder den schijn van vroomheid nog zooveel van den ouden zuurdesem liet doorwerken.

Mme de Maintenon vond haar houding wel wat overdreven, maar nadat er twee of drie accidentjes waren geconstateerd, die niet eens met een overhaast huwelijk konden worden goedge maakt, gingen ook hare oogen open voor het groote gevaar waaraan zij haar school had blootgesteld.

Dat heeft haar evenwel niet verhinderd, zich korten tijd na deze gebeurtenissen tot Racine te wenden met het verzoek weer voor haar pupillen een tooneelstuk te schrijven, waaruit alle liefde verbannen moest zijn. In 1689, twee jaren na Esther, was de groote dichter gereed, nu met een veel grooter en ingewikkelder treurspel, Athalie. Vooraf stelde Mme de Maintenon vast, dat dit stuk zou worden gespeeld, zooals wij reeds gezegd hebben, zonder costuumeren en zonder decors, en dat de koning slechts van enkele hovelingen vergezeld zou zijn.

MARMELSTEIN.